

Westvlaamse Kunstschaten

DE NIEUWE ST JOZEFSKERK VAN 'T MOLENDORP TE BREDENE-OOSTENDE

DE tijd van kerken te bouwen volgens archeologisch systeem, zoals dat bij ons nog gebeurde na de eerste wereldoorlog, schijnt wel definitief verstreken te zijn. Dat gebeurt nog in uitzonderlijke en verantwoorde gevallen. Zoals onlangs te Oostkerke-bij-Brugge, waar overigens de heropbouw getuigt van een zeer fijn archeologisch aanvoelen, wat in onze dagen een zeldzame gave wordt; en tegelijk van een soort artistieke visie, die, jammer genoeg, nog zeldzamer voorkomt. Op dit interessant geval hoop ik eens terug te komen, wanneer mij de gelegenheid daartoe geboden wordt. Maar, zoals ik zei, dat zijn uitzonderingen, en *l'exception confirme la règle*. De algemeen geldende regel is: dat we thans moderne kerken bouwen. Het is wel best zo; want blijven teren op oude formules, is verstarren en doodgaan. Daar waar kunst zegt: ontwikkelen en leven.

We bouwen dus moderne kerken. Wat nog niet zegt dat we altijd goed bouwen. Was dat maar waar! Er is machtig veel kaf onder ons koren, en het etiket modern wordt veel misbruikt om de grofste gebreken te verdoezelen. Daarop wijzen blijft altijd een ondankbare taak; daar de kritiek, ook wanneer ze zakelijk blijft en een hoffelijke toon aanslaat, gemakkelijk begrepen wordt als een belediging. Of gezeid wordt ingegeven te zijn door motieven die met de kunst geen uitstaans hebben.

Aan de andere kant, met zich gunstig uit te laten over een of ander nieuw bouwwerk, kan men ook mensen kittelorig maken. Ik verwijs naar de fabel van « de pad en de glimworm ». Wat me toch niet kan afhouden van hier een oprecht woordje lof uit te brengen op de nieuwe Sint Jozefskerk van 't Molendorp te Bredene-Oostende. Ik meen niet te overdrijven als ik zeg, dat we hier de meest interessante kerkbouw hebben, die, sedert de laatste twintig, dertig jaar, in onze provincie tot stand kwam.

Het ging er hier om een tamelijk grote kerk te bouwen voor een parochie van 4000 zielen, en met tamelijk beperkte middelen. Het hele gebouw, met zijn volledige uitrusting — drie altaren, preekstoel, biechtstoelen, communiebank en decoratieve afwerking, kostte negen miljoen. Er is ruimte voor negen honderd kerkgangers. In vergelijking met wat elders juist in onze dagen tot stand kwam, mag men hierom alleen, reeds spreken van een record.

De kerk bestaat uit een heel ruime beuk, waar al de plaatsen uitzicht geven op het hoogaltaar. Zijgangen zijn uitgespaard in de ingebouwde schoormuren. Het koor, dat rechthoekig afgesloten is, ligt veel hoger dan de overige kerkruimte, zodat het uitzicht op het altaar gemakkelijk verkregen wordt. Links van het koor liggen de sacristieën, met daarboven het doksaal. Rechts is een ruime kapel met een honderd plaatsen, die volledig door verglaasde wanden kan afgesloten worden. Daarmee bekomt men een ideale winterkapel, die geen verhoging van bouwkosten meebrengt; daar de ruimte, waar het nodig blijkt, ook in de grote kerk kan betrokken worden. Het koor, dat smaller valt dan de beuk, is feitelijk de onderbouw van een imposante klokkentoren.

Een van de gunstige zijden van deze moderne kerk is, dat ze niet, zoals veel zogezegde moderne kerken, een soort zolderbouw is, met bogen waarvan de aanzet tegen de begane grond komt. Zodat er haast geen opgaande muren zijn, en dien-

volgens ook geen mogelijkheid is om de binnenruimte een flinke belichting te geven. Dit geheel vinden we in tal van Hollandse kerken, die bij ons als het *nec plus ultra* van de moderne kerkbouw worden geprezen, en dus veel navolging vinden. En was dat navolgen nu maar altijd zo gebeurd, dat we de copie naast het voorbeeld mogen plaatsen! Maar we moeten geen Hollandse kerken bouwen, wel Vlaamse; laat me zelfs zeggen Westvlaamse. Het is mijn innige overtuiging dat ook de meest moderne bouw, gezonde bouw

Architect Jos. Lantsoght, Brugge.

Foto Sergysels en Dietsen, Brussel.

natuurlijk, altijd de locale kleur zal eerbiedigen. Overigens die Hollanders, ik spreek van de Rocmsen, zitten nog altijd geplaagd met de traditie van hun Schuurkerken; ze kunnen zich gemakkelijk wennen aan die moderne kerkbouw, die feitelijk een veredeling is van de traditionele Schuurkerk. Wij, Vlamingen, verlangen wat anders. We hebben liefst klare en blijde kerkruimten, entwat feestelijks. En dat feestelijke voelen we te Molendorp.

Het uitwendige is heel sober. Het kan geen kwaad dat we eens de nuchtere zakelijkheid van een constructie aan 't woord laten, nu men te dikwijls de goe gemeente om de tuin leidt door 't gebruik — of misbruik — van niet verantwoorde simili bouwkundige elementen en tierlantijntjes. Opvallend is de strenge eenvoud van de machtige kerkgevel — een bijzonder-

heid die ik reeds hoorde becritiseren. Gans ten onrechte meen ik. Een groot muurvlak kan heel goed staan. Dat is hier wel het geval. En het vlak-gehouden decoratief beeldwerk is er juist op afgewogen. Laat me toch opmerken dat de algemene aanblik nog gunstiger ware geweest, hadden de buitenmuren hun *Verputzung* gekregen die voorzien was, maar uiteindelijk niet kon doorgaan.

Imposant zijn de langsmuren met het forsige rythme van de monumentale ramen. De twee uitbouwen, winterkapel en sacristie, tekenen aan de buitenzijde een soort transept, dat met de hoofdbeuk, de gewenste soliede voet vormt voor de massale toren. Ook op de achterkant waar de torenmuur tot op de grond zichtbaar blijft, is deze zware massa voldoende gedragen door het schuin aflopend dakenspel en mede opgaande metselwerk. Een gelukkige vondst, want die machtige toren moest solied geplant worden.

En nu die toren op zichzelf beschouwd. Een echte stoere Vlaamse toren, monumentaal van silhouet. Hier heeft de architect, die blijkbaar naar het streng-nuchtere overhelt, toch een ietwat speelse noot getroffen, zonder in de fantasie te vallen. De verticale muurverzwaringen tussen de galmgaten zijn, meen ik, een vondst. Ik ken toch geen enkel lokaal voorbeeld dat naar deze formule verwijst. Renaissance en Barok kenden wel het systeem, op den vreemde althans, maar hebben het niet, meen ik, zo doorgaande durven uitwerken. Die brede torenflanken, waar telkens een dubbele rij van vier galmgaten de

Foto Sergysels en Dietens. Brussel.

Foto Sergysels en Dietens. Brussel.

massa openwerken, krijgt een haast miraculeuze stevigheid door de vijf verticale verzwaringen. En krijgen hiermede een wondere speling van licht en schaduw, van massiviteit en doorzichtbaarheid, die er iets enig van maken.

Keren we een ogenblik terug naar dat klaar-blijve interieur, waar het daglicht in volle gulpen binnenstroomt; en toch niet hinderend werkt, daar de lichtbronnen door de ingebouwde schoormuren aan 't gezicht werden onttrokken. De kerk heeft het strikt nodige mobilair gekregen. Een geluk is het, wanneer de pastoor-opdrachtgever ook voor die dingen zijn architect aan 't woord laat. Hoe dikwijls zien we niet nieuwe kerken, die een mooie brok architectuur vormen, totaal bederven door een onooglijk *mobiliër de fortune*. Onlangs zag ik in de in aanbouw zijnde kerk van de Karmelieten te Kortrijk — een gebouw dat buitengewoon grote kwaliteiten bezit — de stukken liggen van een onbeduidende preekstoel, die men cadeau kreeg en van plan is te monteren. Daarmee zal heel het stemmig interieur bedorven zijn. Zoiets is werkelijk ontmoedigend voor een architect. Ik weet nog, dat met een kerk te bouwen, heel dikwijls de beschikbare fondsen opgebruikt zijn, en de pastoor aan de rand van 't failliet staat. Maar dan liever voortdoen met een noodmobilair — armoe is geen schande — dan met die prutsrige dingen, die druipen van lelijkheid en een atmosfeer scheppen van onrust. We kunnen ons nog afvragen, of wat op deze volksparochie te Molendorp mogelijk was, ook elders niet kan gebeuren. Het

WESTVLAAMSE KUNSTSCHATTEN

---

mobilair is eenvoudig maar smaakvol. Een echte luxe-uitgave heeft men wel aangedurfd — de schittering van het eenvoudig ringetje wordt verhoogd met er een parel op te zetten — met in het grote muurvlak boven 't altaar een kleurraam te steken van de bekende glazenier *Joep Nicolas*. Dat mocht wel. 't Is als de retabel van het hogaltaar. 't Is een heel mooi raam. De rest van het mobilair is zeer eenvoudig maar van goede smaak. *Cyriel Maertens* van Sint-Andries-bij-Brugge

zorgde voor sober maar geslaagd beeldhouwwerk aan de altaren, het orgel en de preekstoel. Dat kruisje op de wand boven de preekstoel, dat zuiver decoratief werd opgevat, en van de Eïvangelisten-symbolen is vergezeld, is een fijn meesterstukje.

Daar zal natuurlijk nog een en ander moeten bijkomen. De lijn is echter zo goed aangeduid dat we mogen verhopē dat men in de goede richting zal blijven doorgaan. *Noblesse oblige*.